

Halsstekeln *Xiphydria picta* i Mullsjö, ny för Ångermanland

ANDERS N. NILSSON

Som inbiten vedeldare har jag i stort sett haft årlig kontakt med kamelstekeln, *Xiphydria camelus*, på vedhögen. När jag för något år sedan blev varse att där fanns en mer sällsynt närstående art med smak för gråal i form av *X. picta*, ökade mitt intresse för detta släkte av vedlevande steklar som utvecklas i lövträd. Ännu mer taggad blev jag av att hitta *Xiphydria*-larver i klabbar av både björk och gråal från byn som jag stod och handklöv i april 2020 (fig. 1). Då de grönaktiga larverna inte tycktes möjliga att artbestämma

Figur 1. *Xiphydria*-larver och deras gnagspår i torr klabb av gråal som klövs med yxa våren 2020. Larven är grönaktig och försedd med en mörk spets i bakänden. Foto förf.

bestämde jag mig för att till sommaren hålla ögonen öppna efter vuxna halssteklar på al. Redan i maj tog jag hem en död gråalstopp med gnag från albården ute på Långron. Placerad i ett söderfönster kläcktes några ex av den vanliga kamelstekeln, men även flera ex av den ovanliga mindre vedlarvstekeln *Aulacus striatus*, en av två svenska arter i familjen Aulacidae (fig. 2). I samma veva trycktes en intressant uppsats om de svenska halssteklarna och deras parasiter (Johansson & Larsson 2020).

På förvintern 2019 hade jag avverkat en hel del gråal i byn längs Ängeråns utlopp ur Mullsjön i syfte att öppna upp för en ny gångväg längs ån. Den 26 maj 2020 jämnade en grävmaskin till vägen och lyfte bort stubbar. Maskinen råkade därvid skada lite av barken på en stående levande al i skogskanten mot vägen (fig. 3). På denna gråal med barkskada kunde från 24 juni och någon vecka framåt observeras hanar och

Figur 2. Några av de mindre vedlarvsteklar, *Aulacus striatus*, som kläcktes inomhus ur en altopp hämtad i maj ute på Långron, Nordmaling. Foto förf.

äggläggande honor av såväl *X. picta* som *X. camelus*. Även flera ex av *Aulacus striatus* sågs då på stammen. Denna parasit, som jag i samma veva såg även på björkstammar hemma på vedbacken, lägger sina ägg i de nylagda *Xiphydria*-äggen. Parasitens ägg ligger där i vila fram tills att värdlarven nått en viss storlek, varefter den förtärs inifrån.

Mitt fynd av *X. picta* i Mullsjö, Nordmalings kommun, är det första från Ångermanland (Fig. 4). Fyndet ansluter väl till tre tidigare fynd från Västerbotten (Johansson & Larsson 2020). Mina observationer av arten visar att äggläggning kan ske på skadade, men levande träd. Vidare behöver inte äggen läggas i trädens toppregion (cf. Ehnström & Axelsson 2002), utan även nära basen och till och med på uppdragna stubbar. Ett sätt att locka fram arten tycks vara att skada barken på någon stående solbelyst gråal i slutet av maj för att sedan bevaka stammen en månad senare.

Tack till Ika Österblad för identifiering av *Aulacus* och Robert Back för information om halssteklar och deras parasiter.

Figur 4. Huvud av hona av *Xiphydria picta* från Mullsjö, Nordmaling, 24 juni 2020, leg. och foto förf.

Citerad litteratur

Ehnström, B. & Axelsson, R. 2002: *Insektsgnag i bark och ved*. Uppsala: Artdatabanken SLU.

Johansson, N. & Larsson, A. 2020: *Xiphydria betulae* (Enslin, 1911) new to Sweden and new records of *Xiphydria picta* Konow, 1897 (Hymenoptera: Xiphydriidae) with additional notes on two rare ichneumonid parasitoids associated with xiphydriid wood wasps. *Entomologisk Tidskrift* 140(3–4):145–155.

Författarens epostadress:
andersnnilsson258@gmail.com

Figur 3. Ångeråns utlopp ur Mullsjön vid högvatten 10 oktober 2020. Den barkskadade gråalen som halssteklarna lade sina ägg på syns i övre högra hörnet. Foto förf.